

Studiu EY: Europa de Est își intensifica eforturile în atingerea țintei de emisii “net zero”. România ocupa primul loc în energie regenerabilă

Producția de energie electrică din surse regenerabile va atinge în acest an cel mai rapid ritm înregistrat din anii '70, potrivit estimărilor celei de-a 58-a ediții a studiului Renewable Energy Country Attractiveness Index (RECAI). Dar, și cheltuielile alocate infrastructurii de rețea ar trebui să crească semnificativ pentru o integrare eficientă a resurselor și pentru atingerea obiectivelor de sustenabilitate. Aproximarea rapidă a termenelor-limită pentru reducerea emisiilor ridică probleme economiilor care încă sunt dependente de energia pe baza de carbune, cum sunt multe dintre statele din Europa de Est.

Obiectivul tot mai ambițios al Uniunii Europene în privința energiei regenerabile forțează economiile de pe întreg continentul să își accelereze tranziția. Cu toate că Europa Occidentală mai are mulți pași de făcut, țările din această regiune au un avans față de multe state din Europa de Est, devenite mai recent membre UE, unde sunt în joc provocări specifice și influențe geopolitice.

De la Marea Baltică, până în România și în Balcani, multe țări și regiuni se confruntă cu numeroase probleme, inclusiv modernizarea infrastructurii învechite și reducerea dependenței energetice față de Rusia. Printre temele comune se numără nevoia de a acționa rapid în direcția construirii capitalului de energie regenerabilă și posibilul sprijin financiar din partea UE și a instituțiilor sale, destinat să ajute la realizarea tranziției. Având în vedere diferențele din piețe, politica și geografia au un rol esențial în acest domeniu. Se observă în nordul regiunii argumente mai puternice în favoarea energiei eoliene, în timp ce în sud este evidentă opțiunea pentru parcurile fotovoltaice, acoperind, de exemplu, multe hectare în România și Ungaria.

Țările și regiunile care au aderat la UE în 2004, în primul val post-sovietic (Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia și Slovenia), dispun de piețe de capital relativ dezvoltate, dar multe dintre ele au un drum lung de parcurs în direcția construirii infrastructurii pentru energia regenerabilă.

Țările care se află în cele mai avansate stadii ale tranziției (de exemplu, Polonia) sunt și cele unde pot fi testate noi idei, atât în privința tehnologiilor de producție a energiei regenerabile, cât și a instrumentelor de piață de capital care le susțin, consideră Grzegorz Zielinski, șeful direcției Energy Europe din cadrul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD). Ca exemplu, menționează obligațiunile verzi emise anul trecut de compania poloneză TAURON Polska Energia, care au atras fonduri în valoare de 324 milioane de euro (383 milioane de USD), direcționate către scoaterea din funcțiune a unităților pe baza de carbune ale companiei și construirea capacităților de producție a energiei din surse solare și eoliene, BERD subscriind aproape un sfert din această emisiune.

Având în vedere ca prima emisiune de obligațiuni verzi realizată de către o societate de distribuție a electricității a avut loc în Lituania și ca în Albania este finanțată o platforma eoliană offshore plutitoare, Europa de Est reprezintă în mod clar un loc al inovației și schimbării.

Apetitul pentru schimbare trebuie însă stimulat în anii care vin, pe măsura ce obiectivele UE de diminuare a emisiilor de carbon devin tot mai ambițioase și mai presante. În timp ce multe dintre economiile Europei Occidentale dispun de o infrastructură bine dezvoltată pentru energia verde, Europa de Est are de parcurs o distanță mult mai mare pe această cale. Polonia și Ungaria sunt singurele două țări care au urcat în clasamentul EY al principalelor 40 de piețe atractive pentru energie regenerabilă, comparativ cu 13 regiuni din Europa de Vest.

Dintre statele Europei de Est, România este pe primul loc în ceea ce privește energia regenerabilă, capacitatea hidroelectrică a acesteia ajutând-o să își atingă obiectivul de generare a energiei din surse regenerabile pentru anul 2020 (24% din producția totală) cu câțiva ani înainte de termen.

În 2020, obiectivul UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030 a fost majorat de la 40% la 55% din nivelurile anului 1990. Deși acest deziderat este esențial pentru a menține schimbările climatice în limite gestionabile, el pune probleme semnificative multor economii dependente de energia pe baza de carbune.

Totuși, obiectivul UE este sprijinit de Noul Pact Ecologic, care va ajuta țările și regiunile să își construiască infrastructura necesară. Comisia Europeană a creat un Fond pentru tranziție echitabilă în valoare de aproape 17,5 miliarde de euro (20,7 miliarde de USD), al cărui scop este să susțină diversificarea economică în regiunile cu emisii mari de dioxid de carbon, care sunt dependente în mare măsură de energia pe baza de carbune și care vor fi cel mai mult afectate de decarbonare, precum și recalificarea lucrătorilor ale căror sectoare de activitate se perimează într-un ritm rapid.

Cu sprijin din partea UE și a guvernelor naționale, aceste piețe din Europa de Est demonstrează deja că pot găsi soluții inovatoare pentru a-și atinge obiectivele. Se modernizează rețelele de distribuție, se dezvoltă tehnologii și sunt concepute instrumente financiare pe măsura ce fiecare țară navighează printre obstacolele sale specifice de natură economică, socială și politică, pe calea către un viitor verde.

Mihai Draghici, Director, Consultanță, EY România - O privire de ansamblu asupra domeniului energiei în România

Guvernul României a anunțat în 2020 că țara a îndeplinit obiectivul UE care prevedea ca 24% din consumul total de energie să provină din surse regenerabile și că ținta pentru 2030 a fost stabilită la 30,7%. În vederea atingerii acestui din urmă obiectiv, se estimează suplimentarea surselor de energie regenerabilă cu 7 GW.

Potrivit Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice, emisiile de gaze cu efect de seră trebuie reduse cu cel puțin 50% față de nivelurile din 1990 până în anul 2030, în principal prin reducerea semnificativă a activității industriale, creșterea eficienței energetice și respectarea unor standarde de mediu mai stricte. Se anticipează că atât obiectivul în materie de energie din surse regenerabile, cât și cel referitor la emisii, ambele cu termen în 2030, vor fi majorate în concordanță cu pachetul legislativ „Fit for 55” al Uniunii Europene.

În 2020, generarea de energie electrică depindea încă într-o mare măsură de combustibilii fosili (36%), urmați de hidroenergie (28%) și energie nucleară (20%). Capacitățile eoliene și solare au contribuit cu aproximativ 16% la mixul energetic. Ultimul deceniu a adus schimbări structurale semnificative în sectorul energiei. În timp ce cota carbunelui s-a înjumătățit în intervalul de referință, sursele de energie regenerabilă au completat acest gol aproape integral, ca urmare a dezvoltării accelerate din perioada 2010-2015, iar gazele naturale au înregistrat o creștere susținută de la 11% la 18%, în calitate de combustibil de tranziție energetică.

Piața energiei din România s-a confruntat în 2021 cu o creștere abruptă a prețurilor la energia electrică. Pretul mediu lunar în august pe piața pentru ziua următoare a depășit valoarea de 110 euro/MWh și a continuat să crească în septembrie și octombrie (data elaborării prezentului raport), prețurile maxime apropiindu-se de 250 euro/MWh. Obiectivele Pactului Ecologic European, capacitățile de generare învechite și interconexiunile limitate cu alte țări au fost printre cei mai frecvent menționați factori ai creșterii prețului la energia electrică.

În vederea sprijinirii tranziției în conformitate cu Pactul Ecologic European și pentru a susține decarbonarea sectorului energetic, Comisia Europeană a instituit mai multe mecanisme de finanțare, precum: Planul de Redresare și Reziliență (în valoare de 29,2 miliarde de euro), Mecanismul pentru o tranziție justă (România fiind unul dintre principalii beneficiari, alături de Germania și Polonia) și Planul de modernizare.

Potrivit Planului de Redresare și Reziliență agreat cu Comisia Europeană, România și-a asumat și următoarele obiective:

- adoptarea Legii decarbonării până în trimestrul al doilea al anului 2022, care vizează eliminarea treptată a centralelor energetice pe baza de carbune, cu o capacitate de 4,59 GW, până la finalul anului 2032.
- adoptarea unei noi Legi a energiei până în al doilea trimestru al anului 2023, în vederea introducerii contractelor pentru diferență (Contracts for Difference, CfD), instituirii contractelor de achiziție directă de energie electrică regenerabilă,

simplificării procedurilor de licențiere și autorizare pentru investițiile în capacitățile de energie regenerabilă și implementării răspunsului la cerere pe piața de echilibrare;

- semnarea unor contracte pentru diferență pentru o capacitate instalată suplimentară de 3,5 GW din surse regenerabile în vederea promovării producției de electricitate, până în trimestrul al doilea al anului 2025.

Sub egida principiului celor trei D (decarbonare, digitalizare și descentralizare), sectorul de afaceri românesc este dispus să valorifice aceste valori ale schimbării, în contextul în care companiile energetice multinaționale intenționează să introducă agenda de sustenabilitate în strategia de afaceri și caute oportunități de investiții în surse de energie regenerabilă în vederea sprijinirii obiectivelor Pactului Ecologic European.